

Garibaldi.

Gluma v 1 dejanji.

~~~~~  
Spisal JULIJ ROSEN.

~~~~~  
Poslovenil

Ivan Kalán.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

~~~~~
V LJUBLJANI.

Natisnila „Národna tiskarna“.

1876.

O s o b e.

Ribič, učitelj.

Marija, njegova soproga.

Roza, njegova hči.

Zelnik, trgovec.

Edmund, njegov sin, opravnik.

Godi se v nekej vasi.

Igrališče: Soba pri učitelji Ribiču, ubožno — a jake čedno opravljena. Zadaj je več omar, police s knjigami in zbirka kámenov. Vpredaj na desnej velika miza, na njej leži več folijantov. Na levej pred oknom Rozina delovna miza.

Prvi prizor.

Ribič. Roza. Marija.

Ribič sedi pri veliki mizi, držeč na kolenih folijant; pred njim na pručici sedi Roza. Marija sedi pri oknu ter se bavi z nekim ženskim ročnim delom. Marija. Pridi sem na delo, Roza!

Roza. Precej, mamica; moram si prej ogledati samo še nekatere slavne može, in očka pripoveduje jako kratkočasno.

Ribič. Ne moti naju, mati, pečava se baš z velikim svetom.

Marija. Veliki svet ne bo pletel tvojih nogovic.

Ribič. To tudi nij njegova dolžnost. (Rozi.) Za dopolnitev tega oddelka manjka mi samo še nekih podob. Skoro ga nij več veljavnega moža, katerega še nemam tu prilepljenega.

Marija. Škoda papirja in lepila.

Ribič. Govoriš, kakor umeš. V mojih zbirkah leži lep kapital. Moji kameni

Marija. Nijso za jesti.

Ribič. Zbirka jestvin je vsakemu učitelju nepristojna. Moje fotografije —

Marija. Nijso podobe svetnikov.

Ribič. Prav imaš. Nabiranje svetniških podob prepuščan tebi.

Marija. Morda imaš kaj ugovarjati zoper mojo pobožnost?

Ribič. Bog me hrani! Pobožnost je kinč vsakej ženski. Ako so pa ljudje protiv zbirkam, ne bi tudi smeli nabirati papeževih grošev.

Marija. Pusti me nabirati, kakor i jaz tebe pustim. (Vstane.) Moje zbirke bodo tebi in meni pomogle za eno stopinjo bliže do nebes, a tvoje bodo naju k večjemu v pekel pripravile. Jaz se ne menim za tvoje državnike, umetnike, razboj-nike in druge glasovite osebe; pusti torej tudi ti mojo pobožno denarno zbirko v miru. (Odide na levo stran.)

Drugi prizor.

Ribič. Roza.

Roza. Žalil si mater, očka!

Ribič. Ona žali uže mene 24 let, ker me ne umeje.

Roza. Jaz te tudi ne umejem!

Ribič. Ker me dobro ne poznaš. Glej, moje dete, uže od moje zgodnje mladosti hrepenim postati imeniten mož. Nijsem imel druge misli, nego obče znan, obče spoštovan, s kratka slaven biti.

Roza. A postal si vaški učitelj?

Ribič. Moral sem biti. Prevzel sem to mesto po svojem očetu, kajti moral sem živiti vso družino. Tako torej nikakor nij šlo sè slavo. Po nesreči se tudi imenujem Ribič.

Roza. Po nesreči?

Ribič. Gotovo. Se li more kak slaven mož imenovati Ribič? Bilo je sicer uže v starem zakonu dovolj Ribičev, ali uprav zato je ime tako splošno in navadno, da je Ribiču celo nemogoče, vzplezati do nenavadne visokosti.

Roza. Smešen si, očka.

Ribič. Da bi storil vsaj nekaj za nesmrtnost, oženil sem se in dobil —

Roza. Žalibog eno hčerko.

Ribič. Ne, žalibog, moje dete, kajti sin bi bil zopet Ribič, hči pa more dobiti drugo ime. Roza, ko bi se ti posrečilo, omožiti se s katerim god evropskim imenitnikom, umrl bi od veselja!

Roza. Živel boš, očka! Kako bi prišla jaz do evropskega imenitnika?

Ribič. To tudi meni nij prav jasno a zato nabiram s pravo besnostjo. Poprijel sem se vzlasti fotografij. in morda se mi posreči, napraviti največjo zbirko, katera bo, kot „zbirka Ribičeva“ obznanjala moje ime še poznim rodovom.

Roza. Priznal bodeš, očka, da te je pri tem Edmund podpiral z vsemi svojimi močmi.

Ribič. To je res. Skoro vse slavne sovremenike mi je podaril. Kaj meniš, Roza, ali je storil to samo zaradi mene?

Roza (v zadregi). Ljubi očka, jaz

Ribič. Umejem. Vrl in spreten človek je, izboren gospodar, in ko bi imel slavno ime —

Roza (dobrikaje se). Ljubi očka, kaj ti je mari ime, ko velja srečo tvoje hčere?

Ribič (vstane). Torej si mu dobra?

Roza (ga objame). Iz vsega srca!

Ribič. No, boma videli, kaj bo iz tega.

Roza (veselo). Tedaj mu nijsi nasproten? O, kamen se mi je odvalil od srca.

Ribič. Škoda, da ga ne morem dejati v svojo zbirko; to bi bil redek eksemplar. Sedaj pa grem doli v drevesnico, moji gospodje učenci se bodo učili cepiti. To je jako žalošno.

R o z a. Kaj pa, očka?

Ribič (odhajaje). Drugim debela požlahtnujem, a za svoje ne morem nič stvoriti. Zakaj se nisi ti učila cepiti! — (Odide na levo.)

Tretji prizor.

R o z a; potem E d m u n d.

R o z a. Dobri oče, ko bom Edmundova soproga, pozabil boš o najinej sreči svoje hlepenje po slavi. Ali je pač uže vrnil se? — Peljal se je denes v mesto, naznanit svojemu očetu najino ljubezen, ter prosit ga dovoljenja za najino ženitev. — Lehko bi uže bil nazaj prišel. Srce mi bije, kakor bi mu hotelo leteti nasproti. (Pogleda skozi okno.) Uže gre! — Moj bog, strah mi je šinol v noge, ne morem premakniti se z mesta.

E d m u n d (nastopi v sredi). Ali si sama, Ro- z i k a ?

R o z a (ostane pri oknu). Žalibog, ne!

Edmund. Ne vidim nikogar. Kedó pa je pri tebi?

Roz a. Neukrotljiva bojazen.

Edmund. Stresi jo raz sebe in pridi mi v naróčaj!

Roz a (zleti k njemu). Tvoj oče je torej rekel „da“? — Kedaj bo svatovščina?

Edmund. Le ne tako burna, Rozika! Ob sapo prideš.

Roz a (žalostno). Tedaj še ni nič se ženitvijo?

Edmund. Moj oče me nij nemilostljivo sprejel. Se ve da bi bil raj imel sinaho, ki — ki —

Roz a. Ki ima denar?

Edmund. Ne smeš mu zameriti tega, on je ves trgovec, skozi in skozi. Ko pa sem mu dopovedal, da le s toboj morem biti srečen, obljubil mi je poizvedavati o tebi, in ako ga bode to zadovoljilo, kupil mi bo še posestvo, katero ima v najemu, ter dejal „da“.

Roz a. Oh, ko bila le uže tako daleč!

Edmund. Le mirna bodi, Rozika, tebi se nij bati poizvedevanja. O tebi je samo jeden glas po vsej okolici. Ko bi le tvoj oče ne prečrtal naših računov.

Roz a. Moj oče te ljubi, a ti si mu izkazal toliko prijaznostij — da —

Edmund. Baš teh prijaznosti se bojim.

Roz a. Govori natančneje.

Edmund. Povedal ti bom vse po pravici.

Ko sem izpoznal tvojega očeta, zdelo se mi je smešno njegovo strastno nabiranje, ter sem mu v svojej objetnosti naredil marsikak X za U.

Roz a. Kako to?

Edmund. Moje fotografije so mu dopadale.

Meni nij bilo nič za-nje, torej sem mu marsikakega sorodnika in znanca izdal za katerega god slavnega moža, ter sem mu ga podaril.

Roz a. Fej, to je grdo!

Edmund. Napravilo pak mu je mnogo veselja. Moja teta predstavlja tedaj slavno pisateljico Georges Sand, moj mlajši brat je knez Milan, mojega nekedanjega odgojnika, sedanjega kaplana, pak sem mu izdal za Friderik Haase-a, in takih neumnostij več sem mu obesel na nos. — Če bo torej vedel moje sleparstvo, bojim se, da se bode srdil.

Roz a. To je pa tudi več ko neumno.

Edmund. Ne bodeva mu kazila veselja, in ako bo kedaj izpregledal to norčavost, izdal se mu bom za osleparjenega sleparja.

Roz a. Nij mi po vseči, da znaš tako dobro lagati!

Edmund. Tebi ne morem lagati se.

R o z a. Kedo mi je porok za to?

Edmund. Moje srce, ki mi gleda iz očij.
Poglej va-nje. — (Objame jo.)

R o z a. Moj dobri Edmund!

Četrty prizor.

Prejšnja. Marija.

Marija (z leve, srdita). To nij slabo, moja hči se daje objemati!

Edmund. Mar niste vi nikoliko tega storili v svojem življenji, mamica?

Marija. Kaj se pa to pravi, mladi gospod!

Edmund. To se pravi, da ljubim Roziko, ter sem namenjen, vzeti jo v zakon. Ali ste sedaj še huda!

Marija. Ste li govorilo z mojim soprogom?

Edmund. Ker jaz nijsem fotografija, ne zanima se dosta za-me. Obračam se do matere.

Marija. Vi ste pameten človek, tedaj pravim iz dna srca „da“.

R o z a in Edmund (objameta Marijo). Ljuba, dobra mati!

Marija. No, no, nikarita me zmečkati!

Edmund. Moje srce je upokojeno, sedaj pa morem tudi malo po opravilih ogledati se. Hitel bom na posestvo, uredil kar treba, ter potem zopet sem prišel. Smem li?

Roz. Gotovo!

Marija. Jaz pa si izgovarjam, da bom navzočna pri vajinih shodih. — Ko bosta enkrat mož in žena, ondaj smeta zaradi mene tudi sama biti.

Edmund. Vi ste jako modra žena. — Da se zopet vidiva, Rozika! (Odide v sredi.)

Marija. To iznenadenje mi nij prav nič neprijetno, kljubu temu, da sedaj ne bom vedela, kje se me glava drži. — Sedaj velja, podvizati se, Rozika. Tvoja bala, kakor bode majhena, potem svatovska oblačila, jedila, potice; treba tudi poročati sorodcem. To vse je le moj posel. — Pohišje, kar ga imaš v svojej sobi, tvoje bode, kos platna, katerega sem po zimi izgotovila, tudi bo tvoj, biseri, ki je imam po svojej pokojnej materi, bodo tvoji, in zibelj, katera stoji na podstrešji, ta je tudi tvoja. Samo pogledati še moram, je li še za rabo. — (Odide na levo.)

Peti prizor.

Roza; potem Zelnik.

Roza. Blaga mati! O skrbi zame pozabi vse drugo. Ah, kako sem srečna in radostna!

Zelnik (star mož, uže nekoliko plešast, z Garibaldijevo brado, nastopi v sredi). Sem li prav prišel k gospodu učitelju Ribiču?

Roza. Da, gospod. Ali naj pokličem svojega očeta?

Zelnik. Vi ste njegova hči? (Na stran.) Moj mladič ima dober okus. Dekle je kaj lepo. (Glasno.) Prosil bi vas tega, kajti nekaj mi je ž njim govoriti.

Roza. Precej pride semkaj. (Pokloni se i odide na desno.)

Zelnik. Moj sin bo gledal, če me bo tu dobil. Peljal sem se trdo za njim, da bi končal svoje pozvedovanje, predno bo on izvršil svoje priprave zato. — Kar sem čul, to je le na čast tem ljudem. Tukaj je tudi vse čisto in čedno, dekle mi dopada, torej mislim, da bom še denes osrečil mlada človeka.

Šesti prizor.

Zelnik. Ribič.

Ribič. Sluga ponižni! — Moja hči mi je dejala — da — ste — (Pogleda Zelnika, ter se tako zavzame, da prestane govoriti).

Zelnik. Vi ste gospod Ribič?

Ribič (na stran). To nij mogoče! Oko me je premotilo!

Zelnik. Čakam odgovora.

Ribič. Prosim, malo potrpite. (Gre k svojej mizi odpre nek folijant, ter primerja prilepljeno v njem fotografijo z Zelnikom.)

Zelnik (na stran). Kaj ima ta človek?

Ribič (na stran). Črta za črto, prav tist obraz. Nij dvoma več. To je Garibaldi! — (Gre k Zelniku, ter ga prime za roko, glasno.) Gospod! Ne more se vam niti sanjati ne, kako sem srečen! Mojo ponižno kočjo je doletela velika čast.

Zelnik. Ali me poznate?

Ribič. Imam vašo fotografijo!

Zelnik (na stran). Dal mu jo je moj sin. (Glasno.) Če me poznate, ondaj moram popustiti svoj „incognito“.

Ribič. Čemu proti meni „incognito“. (Vzamè stol, obriše ž njega prah se svojim robcem).

Sédite, gospod! Storite mi v tej sobi historičen prostorček, katerega mi bode kmalu Evropa zavidala.

Zelnik (se vsede, na stran). Mož je nekoliko prenapet! Toda kaj če to? Saj njega ne bode vzel moj sin! (Glasno.) Ker me poznate, tedaj tudi veste, zakaj sem tukaj.

Ribič. Tako sem nesrečen, da moram obstati, ka tega ne vem.

Zelnik. Rad bi stopil z vami v ožjo zvezo.

Ribič (v zadregi). V ožjo zvezo? Gospod! — Kaj morem koristiti vašim visokim namenom? Jaz sem le ubog, skromen učitelj, ki pa ne sme riskirati svoje službe, ker bi moral inace sè svojo družino vred od glada umreti.

Zelnik. Ne razumem vas.

Ribič (se izogne). Kako pa se vam sicer godi? Ste li vedno zdravi? Noga, kakor je videti, začeljena je tudi uže popolnem.

Zelnik. Moja noga? Hudirja vendar! — Včasih me mučijo strašne bolečine. Toda o tem se nijsem namenil govoriti. Sedaj je govorjenje le o najinih zadevah.

Ribič (se zmirom ogiblje). Če odkritosrčno govorim, moram vam izraziti svoje veliko začudenje, da tako gladko in čisto govorite naš jezik.

Zelnik. Zakaj pa ne bi znal dobro slovenski govoriti?

Ribič. Prav imate! Ženij premaga vse težave. — Ali ste dobro potovali?

Zelnik. Potoval? Saj je le en skok (na stran). Mož se mi zdi malo zmešan. (Glasno.) Izvolite me poslušati do konca, in ne segajte mi vedno v besedo. Moj sin ljubi vašo hčerko!

Ribič (se silno zavzame i se ne more prav zavediti). Vaš sin?

Zelnik. Mar tega ne veste?

Ribič. Še sanjalo se mi nij. Ali je tukaj?

Zelnik. Se ve da. Nij sicer še na mestu, koje sem mu namenil, ali zaljubljen črez ušesa.

Ribič. Zastavljam vam svojo besedo, da jaz nijsem nič k temu pripomogel, da tudi nijsem nič vedel o tem, kajti inace bi bil z ozirom na svojo malenkost —

Zelnik. O tem nij govorjenja. Vaša hči je čedno vrlo dekle, njegova bode, to se pravi, ako nemate vi nič proti temu ugovarjati?

Ribič (skoči k višku). Jaz bom ugovarjal? — Jaz, kateri sem uže mnogo let slutil to velikansko srečo? O gospod, kaj mislite o meni?

Zelnik (je tudi vstal). Vaša hči pač ne bode ustavljala se?

Ribič. Moj je otrok, prav moja podoba. Morala bi vzeti vašega sina, ko bi uže bila za-ročena z desetimi drugimi.

Zelnik. Tedaj sva vse vredila. Predstavite me svojej ženi in hčeri, toda ne, moram prej odložiti suknjo in umiti si roke in obraz. Cesta je tako prašna. Bodete li tako dobri, da mi boste odkazali mesto, kjer bom mogel to opraviti?

Ribič. V mojej izbi. Blažena izba, blažen umivalnik! Postala bosta slavna. (Odpri vrata na desnej.)

Zelnik (odhaja, za-se). Starec je dovršen no-rec! (Odide.)

Sedmi prizor.

Ribič, potem Marija.

Ribič. Še sedaj ne morem uprav zavedeti se! Jaz, vaški šolnik, rojen Ribič, jaz bom tast Garibaldijev, jaz bom slaven, bom nesmrten! (Kliče.) Marija? — Moja žena bo gledala! Kmetje bodo gledali! O, sedaj je konec učiteljevanja, ustanovil bom realko na Kapreri. — Marija! — Kje tiči ženska!

Marija (z leve). Kaj pa vpiješ tako?

Ribič. Marija, jaz sem na vrhunci svoje sreče. Nek oče, nek slaven oče je tu, in snubi Roziko za svojega sina!

Marija. Saj to vem. Tedaj je prišel Edmundov oče?

Ribič. Kaj blebetaš o Edmundu? Sin, katerega menim jaz, more se imenovati le Menotti ali Frančesko.

Marija. Ali Roza in Edmund se ljubita.

Ribič. Iz tega ne bo nič. Rozo bomo predstavili v Italijanščino. Moram jej precej izbiti Edmunda iz glave. Tebi pak, soproga, družica mojih hudih dni, sodeležnica moje sreče, tebi svetujem le to jedino: Priskrbi si tako hitro, kakor je mogoče, rudečo jopico, potrebovala jo bodeš. — (Odide v sredi.)

Osmi prizor.

Marija; potem Ribič z Roziko.

Marija. Mož je izgubil pamet! Jaz, pa rudeča jopica! Kakov imeniten snubač more to biti, ki hoče mojo hčer na Italijansko prestaviti? — To

moram pač videti. — (Gre proti desnim vratom ter gleda skozi ključavnično luknjico.) Saj je res nekdo notri. Vidim veliko brado in tudi obraz. (Pride nazaj.) Za boga, kje sem uže videla ta obraz? — (Hiti k odprtemu folijantu.) Vsi dobri duhovi! Garibaldi je! (Pade skoro v nezvesti na stol.)

Ribič (vleče Rozo za soboj i nastopi v sredi). Edmunda si le iz glave izbij, nikedar ne bom privolil vajine zveze.

Roz. O, jaz ga ljubim.

Ribič. Kakova ljubezen je to? Kako moreš ljubiti človeka, ki se zove Edmund? Je li kak imeniten mož Grk ali Rimljan imenoval se Edmund? Priskrbel ti bom velicega moža.

Roz. Jokala bom do smrti.

Ribič. A jaz te bom smehom zopet oživel. Tu notri je oče tvojega ženina.

Marija (se je trdom vzdignola). Moje dete, čuj besede svoje matere. Če ti je kaj mari moja sreča, ako hočeš, da bodem mirno umrla, ondaj zavrni tega strašnega moža, in vzemi Edmunda.

Ribič (jo potegne k sebi). Sedaj čuj mene. Zapovedujem ti, pozabiti Edmunda.

Marija (jo potegne k sebi). Tvoj oče je prišel ob pamet! Hoče nas pripraviti v družino, katera vse povrne, kar je meni drago in sveto. Ne idi mi v Rim!

Ribič (ko prej). V Rim pojdeš?

Marija (ko prej). Ne pojdeš v Rim!

Roza. Ali, saj vaju ne razumem!

Ribič. Precej, na mestu sedi in piši Edmundu, da ne boš nikedar njegova; da naj si izbije vse misli na-te iz glave, da boš evropskega mogotca —

Deveti prizor.

Prejšnji, Edmund.

Edmund (je nastopil na koncu govora in čul poslednje besede). Zakaj odvrčate mojo snubitev, gospod Ribič?

Ribič. Ker sem našel za svojo hčer vrednejšega soproga.

Marija (gre proti Edmundu). Ne zapuščaj me, moj sin. Ti ljubiš Rozo, dovoljujem ti jo, ti jo boš vzel, ali bom jaz umrla.

Ribič. Če jo on vzame, umrjem jaz. A nečem te pustiti vdove.

Marija. O, ne odjenjaj; imel jo bodeš.

Ribič. Nikarite truditi se, ne boste je dobili nikdar.

Edmund. Dajte, da se mirno razgovorimo, gospod Ribič! S čim sem to zakrivil, da je nijsem vreden?

Ribič (vzame folijant in kaže neko podobo). Poznate li tega?

Edmund. Tedaj veste?

Ribič. Ga li poznate?

Edmund. Ta je moj oče!

Ribič (izpusti knjigo z rok). Vaš oče?

Marija (prestrašeno). Njegov oče?

Edmund. Tako je!

Ribič (gredé proti Edmundu). Pridite mi v naročaj! (Objame ga.)

Roza. Kaj je to?

Ribič. Sedaj je vse dobro, dobili boste dekle.

Edmund (zavzet). Sedaj bo zopet moja? Rozika, pridi sem na moje srce, tvoji starši so nama privolili.

Roza (hoče h njemu).

Marija (jo zadržuje). Moje dete, ako ti je kaj mari sreča moja, če hočeš, da bom mogla mirno umreti, ondaj ga zavrni.

Edmund (zavzet). Kaj je to?

Roza. Saj si baš sedaj hotela, da naj ga vzamem.

Ribič. Ne poslušaj je, saj ne ve, kaj hoče, imela ga bodeš.

Marija. Jaz odrekam svoj blagoslov.

Ribič. Jaz vaju bom dvakrat blagoslovil.

Marija (Edmundu). Gospod, zakaj se vrvate v našo družino? Poiščite kje drugje svoje sreče, rotim vas!

Edmud. Ali niste sama dejala —

Marija. Vedela nijsem, kaj sem govorila.

Ribič. Sedaj ste slišali sami, ne brinite se več za njene besede.

Deseti prizor.

Prejšnji. Zelnik.

Zelnik (z desne). Kaj se godi tu? (Ugleda Edmunda.) A, moj sin!

Edmund. Vi ste tukaj, moj oče? Mar ste vi učinili to nesrečno blodnjo.

Zelnik. Jaz? Snubil sem za-te Rozikino roko. (Ribiču.) Predstavite me vendar svojima damama.

Marija (se je zgruzila na stol).

Ribič (pelje ga za roko k Mariji). Tu je moja soproga!

Zelnik. Sluga ponižni.

Ribič. Tu je gospod —

Marija (pomigne Ribiču, naj prestane). Uže vem! O, da morajo biti taki ljudje na svetu! —

Ribič (divji). Žena!

Zelnik (srdit). Taki ljudje?

Ribič. Ne poslušajte je! Včasih je tako zmešana. (Roziki.) Moja hčerka, tu ti predstavljam gospoda Giuseppe Garibaldija.

Roza, Edmund in Zelnik. Garibaldi!

Zelnik (izpusti Ribičevo roko). Gospod, dejali ste, da je vaša soproga včasih zmešana, mar niste sami?

Ribič. Jaz zmešan? Vaš lastni sin mi je dal vašo podobo! (Vzame folijant in kaže podobo.) Je li Garibaldi, ali nij?

Zelnik. To sem jaz, torej ne more biti Garibaldi.

Roza (Ribiču). Očka, ne bodi hud, Edmund se je šalil z toboj.

Ribič. Šalil? Torej ta stol nij historičen? — Ta umivalnik ne imeniten? Ta izba nij znamenita, in ti ne boš gospa Garibaldijeva?

Zelnik. Odpustite mu in blagoslovite Roziko za gospo Zelnikovo.

Marija (je globoko oddehnola se). Blagoslav-
ljam vaju!

Ribič. Zelnik? To ime nij preslabo, a Ga-
ribaldi bi mi bil vendar ljubši. — (Blagoslovi Ed-
munda in Rozo.)

S k u p i n a.

Zagrinjalo pade.

